

V l á d n í   n á v r h

ZÁKON

ze dne 2022,

kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o státní sociální podpoře

Čl. I

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb., zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 158/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 125/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 315/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 124/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 204/2005 Sb., zákona č. 218/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 414/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 346/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 48/2013 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 253/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 98/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 92/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 363/2019 Sb., zákona č. 540/2020 Sb., zákona č. 588/2020 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 285/2021 Sb., zákona č. 363/2021 Sb. a zákona č. 17/2022 Sb., se mění takto:

1. V § 7 odst. 6 se slova „ , i když je v bytě hlášena k trvalému pobytu“ zrušují.
2. V § 25 odst. 1 písm. c) se za slovo „rozumí“ vkládá slovo „zejména“.
3. V § 25 odst. 2 větě první se slova „ , náklady za plnění poskytované s užíváním bytu se prokazují podrobným rozpisem jednotlivých služeb“ nahrazují slovy „ ; v případě nákladů za plnění poskytované s užíváním bytu se nevyžaduje podrobný rozpis jednotlivých služeb“ a věty druhá a třetí se zrušují.
4. V § 28 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňují se odstavce 2 až 4, které znějí:

„(2) Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Energetickým regulačním úřadem předloží vládě odhad průměrného navýšení úrovně nákladů na energie mezi obdobími od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku předcházejícího období, pro které se výše částek normativních nákladů na bydlení stanoví, a obdobími od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku, pro který se výše částek normativních nákladů na bydlení stanoví, pokud to vláda uloží.

(3) Výši částek normativních nákladů na bydlení podle odstavce 1 písm. c) může vláda upravit s přihlédnutím k odhadu průměrného navýšení úrovně nákladů na energie podle odstavce 2.

(4) Vláda může pro období do 31. prosince kalendářního roku, pro který se výše částek normativních nákladů na bydlení stanoví podle odstavce 1 a 3, nařízením zvýšit částky normativních nákladů na bydlení, a to s účinností od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení, pokud z odhadu podle odstavce 2 vyplývá významná změna průměrného navýšení úrovně nákladů na energie v průběhu kalendářního roku, pro který se výše částek normativních nákladů na bydlení stanoví.“.
5. V § 30 odst. 3 písm. a) a b) se částka „10 000 Kč“ nahrazuje částkou „13 000 Kč“.
6. V § 51 odstavec 5 zní:

„(5) Příspěvek na bydlení se vyplácí vždy po období kalendářního čtvrtletí nebo v rámci tohoto kalendářního čtvrtletí po dobu kratší, trval-li nárok na tuto dávku jen po kratší dobu, než je kalendářní čtvrtletí. Je-li příspěvek na bydlení vyplácen k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, náleží jeho výplata v bezprostředně následujícím kalendářním čtvrtletí, jen jestliže nejpozději do konce prvního kalendářního měsíce tohoto následujícího kalendářního čtvrtletí se prokáže výše rozhodných příjmů za kalendářní čtvrtletí, k jehož poslednímu dni byla dávka vyplacena. Neprokáže-li se rozhodný příjem podle věty druhé, zastaví se výplata příspěvku na bydlení od splátky náležející za kalendářní měsíc, do jehož konce je třeba prokázat výši příjmů pro výplatu příspěvku na bydlení na následující kalendářní čtvrtletí. Neprokáže-li se rozhodný příjem ani do konce kalendářního čtvrtletí, za které by se měla uvedená dávka vyplácet, nárok na příspěvek na bydlení zaniká. Ustanovení věty druhé až čtvrté se vztahuje také na prokazování nákladů na bydlení. Prokáže-li se nárok na výplatu příspěvku na bydlení za dobu, za kterou výplata této dávky podle tohoto odstavce nenáležela, nebo prokáže-li se nárok na příspěvek na bydlení za dobu zániku nároku na tuto dávku podle tohoto odstavce, postupuje se obdobně podle odstavce 4.“.

7. V § 51 odst. 5 se za slova „k poslednímu dni“ vkládají slova „1. nebo 3.“.

8. Za § 51 se vkládá nový § 51a, který zní:

„§ 51a

(1) Je-li příspěvek na bydlení vyplácen k poslednímu dni 4. kalendářního čtvrtletí, jeho výplata náleží i v 1. kalendářním čtvrtletí bezprostředně následujícího kalendářního roku, pro stanovení jeho výše se vychází ze skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení, ze kterých byla určena výše příspěvku na bydlení vypláceného ke dni 31. prosince bezprostředně předcházejícího kalendářního roku, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení vět třetí až páté § 51 odstavce 5 se nepoužijí.

(2) Prokáže-li oprávněná osoba, které k poslednímu dni 4. kalendářního čtvrtletí náležela výplata příspěvku na bydlení, v termínu do 15. ledna bezprostředně následujícího kalendářního roku, výši rozhodných příjmů a náklady na bydlení za předcházející čtvrtletí, jsou pro určení nároku na příspěvek na bydlení na období 1. kalendářního čtvrtletí bezprostředně následujícího kalendářního roku a jeho výši rozhodné tyto skutečnosti a ustanovení odstavce 1 se nepoužije.

(3) Je-li příspěvek na bydlení vyplácen k poslednímu dni 2. kalendářního čtvrtletí, jeho výplata náleží i ve 3. bezprostředně následujícím kalendářním čtvrtletí, pro stanovení jeho výše se vychází ze skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení, ze kterých byla určena výše příspěvku na bydlení vypláceného ke dni 30. června bezprostředně předcházejícímu 3. kalendářnímu čtvrtletí, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení vět třetí až páté § 51 odstavce 5 se nepoužijí.

(4) Prokáže-li oprávněná osoba, které k poslednímu dni 2. kalendářního čtvrtletí náležela výplata příspěvku na bydlení, v termínu do bezprostředně následujícího 15. července, výši rozhodných příjmů a náklady na bydlení za bezprostředně předcházející kalendářní čtvrtletí, jsou pro určení nároku na příspěvek na bydlení na období 3. bezprostředně následujícího kalendářního čtvrtletí a jeho výši rozhodné tyto skutečnosti a ustanovení odstavce 3 se nepoužije.

(5) Pro období od 1. ledna do 31. března a období od 1. července do 30. září se ustanovení § 61 odst. 1 a 3 nepoužijí, s výjimkou povinnosti hlášení změn v okruhu společně posuzovaných osob, spolu s údaji o výši jejich rozhodných příjmů, a změn v užívání bytu; změnou v užívání bytu se pro tyto účely rozumí zánik nebo změna právního titulu k užívání bytu.“.

9. V § 58 odst. 2 větě první se slova „místa, kde je oprávněná osoba hlášena k trvalému pobytu“ nahrazují slovy „místní příslušnosti podle § 66 odst. 2“ a slova „trvalého pobytu oprávněné osoby“ se nahrazují slovy „místní příslušnosti“ a věť druhé se slova „místa trvalého pobytu oprávněné osoby“ nahrazují textem „§ 66 odst. 2“.

10. V § 68 odst. 1 písm. e) se slova „ , nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu a“ nahrazují slovy „a doklady o výši“.

11. § 68a zní:

„§ 68a

V řízení o dávkách podle tohoto zákona lze jako podklady pro vydání rozhodnutí použít záznamy na technických nosičích dat, mikrografické záznamy, tištěné produkty optického archivačního systému a tištěné nebo fotografické produkty jiné výpočetní techniky místo originálu listiny, podle jehož obsahu byly pořízeny. Orgán státní sociální podpory vyzve osobu, která předložila kopii listiny, k předložení originálu nebo úředně ověřeného opisu nebo kopie listiny, má-li pochybnosti o pravosti předložené kopie.“.

12. V § 68b se na konci textu písmene b) doplňují slova „nebo elektronický formulář“.

13. V § 69 odst. 1 písm. e) se slova „bude-li krajská pobočka Úřadu práce rozhodovat podle § 7 odst. 6 nebo o zvláštním příjemci podle § 59“ nahrazují slovy „nebo bude-li krajská pobočka Úřadu práce rozhodovat o zvláštním příjemci podle § 59“.

14. V § 70 odst. 1 se na konci textu věty druhé slova „věty čtvrté“ nahrazují slovy „věty třetí a páté“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Řízení o dávkách státní sociální podpory náležejících nejpozději za měsíc předcházející měsíci, ve kterém tento zákon nabude účinnosti, zahájená a pravomocně neskončená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Řízení o dávkách státní sociální podpory náležejících nejdříve za měsíc, ve kterém tento zákon nabude účinnosti, zahájená a pravomocně neskončená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
3. Příspěvek na bydlení, který byl přiznán podle § 51 odst. 5 věty první zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, na období 1. července 2021 do 30. června 2022 nebo v rámci tohoto období na dobu kratší, a na něž nárok ke dni 30. června 2022 stále trvá, se považuje za příspěvek na bydlení přiznaný od 1. července 2022 na neurčito. Pro nárok na výplatu dávky náležející nejdříve za měsíc červenec 2022 platí § 51 odst. 5 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

Čl. III

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona

č. 227/2009 Sb., zákona č. 141/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 254/2014 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb. zákona č. 367/2016 Sb., zákona č. 98/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 309/2018 Sb., zákona č. 588/2020 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 327/2021 Sb., zákona č. 344/2021 Sb. a zákona č. 363/2021 Sb., se mění takto:

1. V § 2 odstavec 4 zní:

„(4) Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost a jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami; vážnou mimořádnou událostí se pro účely tohoto zákona rozumí zejména

- a) živelní pohroma (například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie,
- b) jiná událost, kterou nebylo možné s ohledem na její rozsah předvídat ani jí předejít, v jejímž důsledku je osoba z důvodu nedostatku finančních prostředků ohrožena zejména ztrátou bydlení nebo nezajištěním základních životních potřeb.“.

2. V § 9 odst. 1 písm. a) se za text „70 %“ vkládají slova „příjmu z důchodů poskytovaných v rámci důchodového pojištění⁽⁵³⁾“.

3. V § 9 odst. 1 písm. b) se bod 3 zrušuje.

4. V § 9 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Příjmy podle odstavce 1 nebo jejich část, jejichž zápočet do rozhodného příjmu pro účely stanovení nároku na dávku by nebylo s ohledem na účel, pro který má být dávka poskytnuta, spravedlivé požadovat, orgán pomoci v hmotné nouzi do rozhodného příjmu nezapočítá.“.

5. V § 10 odst. 2 se na konci písmene a) čárka nahrazuje tečkou a písmeno b) se zrušuje a zároveň se zrušuje označení písmene a).

6. V § 10 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) Rozhodným obdobím, za které se zjišťují příjem, sociální a majetkové poměry v případě podání žádosti o jednorázovou dávku, je období aktuálního měsíce a 3 kalendářních měsíců předcházejících aktuálnímu kalendářnímu měsíci; pokud by nebylo s ohledem na účel, pro který má být jednorázová dávka poskytnuta, spravedlivé požadovat zjišťování a hodnocení příjmů, sociálních a majetkových poměrů za období 3 kalendářních měsíců předcházejících aktuálnímu kalendářnímu měsíci, může krajská pobočka Úřadu práce určit, že bude příjem, sociální a majetkové poměry zjišťovat a hodnotit za období aktuálního kalendářního měsíce.“.

Dosavadní odstavce 5 a 6 se označují jako odstavce 6 a 7.

7. V § 36 odstavec 2 zní:

„(2) Pro účely poskytování mimořádné okamžité pomoci osobě uvedené v § 2 odst. 3 a 6 se tato osoba posuzuje bez společně posuzovaných osob. Pro účely poskytování mimořádné okamžité pomoci osobě uvedené v § 2 odst. 5 písm. a) může orgán pomoci v hmotné nouzi určit, že se tato osoba posuzuje bez společně posuzovaných osob, pokud společné posuzování není možné po osobě spravedlivě požadovat. Mimořádnou okamžitou pomoc lze poskytnout pouze jedné z osob společně posuzovaných.“.

8. V § 37 písm. b) se za text „odst. 4“ vkládá text „písm. a)“ a na konci textu písmene b) se doplňují slova „; v § 2 odst. 4 písm. b) se stanoví s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby tak, aby součet dávek poskytnutých osobě z tohoto důvodu nepřekročil dvacetinásobek částky životního minima jednotlivce³⁵⁾ v rámci 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích,“.

9. V § 37 písm. c) se za slovo „stanoví“ vkládají slova „s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby“.

10. V § 67 odstavec 1 zní:

„(1) Místní příslušnost krajské pobočky Úřadu práce se řídí, pokud tento zákon nestanoví jinak,

a) místem, kde osoba bydlí nebo kde se skutečně zdržuje,

b) jestliže však k situaci, která vyžaduje poskytnutí mimořádné okamžité pomoci, došlo mimo správní obvod krajské pobočky Úřadu práce, kde osoba bydlí nebo kde se skutečně zdržuje, je místně příslušnou krajská pobočka Úřadu práce, v jejímž správním obvodu k této situaci došlo.“.

11. V § 67 se odstavec 3 zrušuje.

12. V § 71 se na konci textu písmene b) doplňují slova „nebo elektronický formulář“.

13. § 73 a 74 včetně nadpisu znějí:

„§ 73

V řízení o dávkách podle tohoto zákona lze jako podklady pro vydání rozhodnutí použít záznamy na technických nosičích dat, mikrografické záznamy, tištěné produkty optického archivačního systému a tištěné nebo fotografické produkty jiné výpočetní techniky místo originálu listiny, podle jehož obsahu byly pořízeny. Orgán pomoci v hmotné nouzi vyzve osobu, která předložila kopii listiny, k předložení originálu nebo úředně ověřeného opisu nebo kopie listiny, má-li pochybnosti o pravosti předložené kopie.

Vyjádření k podkladům pro rozhodnutí

(1) Povinnost správního orgánu dát účastníkovi řízení před vydáním rozhodnutí možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí neplatí, bude-li rozhodnutí vydáváno pouze na základě podkladů, které správnímu orgánu předložil tento účastník řízení nebo osoba s ním společně posuzovaná, nebo údajů, které jsou vedeny v Jednotném informačním systému práce a sociálních věcí, anebo jedná-li se o situace uvedené v § 49 odst. 5.

(2) V případech uvedených v odstavci 1 může být prvním úkonem správního orgánu v řízení vydání rozhodnutí ve věci, jedná-li se o řízení vedené z moci úřední.“.

14. V § 76 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Oznámení se nedoručuje, dojde-li ke změně výše dávky z důvodu zvýšení životního minima a existenčního minima nebo u nezaopatřeného dítěte z důvodu dosažení věku stanoveného pro používání vyšší částky životního minima, pokud je důvodem změny výše dávky pouze změna věku dítěte. Pro podání námitek platí odstavec 2 a 3 obdobně.“.

Čl. IV

Přechodná ustanovení

1. Řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi zahájena a pravomocně neskončená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Úřad práce České republiky - krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) doručí v období od 1. července 2022 do 30. září 2022 dosavadním příjemcům příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení písemné sdělení o změně místní příslušnosti krajských poboček Úřadu práce podle tohoto zákona a zároveň je vyzve, aby v případě, kdy je místo, kde na území České republiky bydlí, odlišné od místa, kde jsou hlášeni k trvalému pobytu, tuto skutečnost písemně oznámili krajské pobočce Úřadu práce, která jim příspěvek na živobytí nebo doplatek na bydlení vyplácí; toto sdělení se nedoručuje do vlastních rukou.
3. Ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona až do dne oznámení změny místa skutečného pobytu příjemce příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení příslušné krajské pobočce Úřadu práce podle bodu 2 vyplácí tyto dávky krajská pobočka Úřadu práce, která jim tyto dávky naposledy vyplácela přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Při změně místní příslušnosti postupuje krajská pobočka Úřadu práce podle § 43 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, obdobně.

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

Čl. V

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2022, s výjimkou ustanovení čl. I bodů 7 a 8, která nabývají účinnosti dnem 1. října 2022.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory

Z hlediska systematiky sociálního zabezpečení je příspěvek na bydlení zařazen mezi dávky státní sociální podpory upravené zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 117/1995 Sb.“).

Příspěvek na bydlení je dávkou obecnou, tzn. dávkou, která má relativně jednoduchým a co nejméně administrativně zatěžujícím způsobem zachytit osoby a rodiny, které mají nedostatečné finanční zdroje na krytí nákladů na udržení jejich stávajícího bydlení. Proto okruh společně posuzovaných osob vychází z fakticity užívání bytu, sledují se příjmy domácnosti a její náklady na bydlení, ale již se netestuje majetek ani důvody, proč jsou příjmy domácnosti nízké a zda mohou být zvýšeny.

V řízení o příspěvku na bydlení postupuje Úřad práce ČR podle správního řádu s řadou odchylek upravených zákonem č. 117/1995 Sb., který také upravuje nárok na dávku a pravidla její výplaty, která respektují konstrukci příspěvku na bydlení.

Na příspěvek na bydlení má nárok osoba, která užívá byt na základě stanoveného právního titulu, jestliže 30 % rozhodných příjmů rodiny (v Praze 35 % rozhodných příjmů rodiny) nestačí na pokrytí nákladů na bydlení. Zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) rozhodného příjmu rodiny nesmí být vyšší než částka normativních nákladů na bydlení daná zákonem č. 117/1995 Sb. Částku normativních nákladů ovlivňuje počet osob v rodině a velikost obce, ve které se daný byt nachází. Tyto normativní náklady reprezentují horní hranici takových nákladů na bydlení, které stát považuje za „ještě akceptovatelné“ pro nárok na příspěvek na bydlení.

Poskytování příspěvku na bydlení podléhá testování příjmů rodiny a nákladů na bydlení za předcházející kalendářní čtvrtletí. O příspěvek na bydlení se musí vždy k 1.7. daného kalendářního roku podat nová žádost na období do 30.6. následujícího kalendářního roku. Poté se každé kalendářní čtvrtletí dokládají příjmy a náklady na bydlení a krajské pobočky Úřadu práce ČR na základě doložených skutečností přiznávají příspěvek na bydlení na další kalendářní čtvrtletí. Povinnost každoročně podávat žádost o příspěvek na bydlení se jeví jako věčně zbytečná administrativní zátěž Úřadu práce ČR i jeho klientů, existuje-li současně vedle čtvrtletního prokazování příjmů a nákladů na bydlení i povinnost písemně hlásit do 8 dnů všechny změny rozhodných skutečností, např. změnu okruhu společně posuzovaných osob, změnu právního titulu k bytu. Současná administrace příspěvku na bydlení se řadě osob z laické veřejnosti i expertů působících v sociální oblasti jeví jako zbytečně náročná, když se každé čtvrtletí musejí povinně dokládat uhrazené náklady na bydlení a příjmy členů domácnosti a každé čtvrtletí se přesně podle nich stanoví výše dávky. Jako významné zjednodušení se nabízí řešení, kdy se bude střídát kalendářní čtvrtletí, ve kterém bude povinnost dokládat uhrazené náklady na bydlení a příjmy domácnosti s čtvrtletím, kdy tato povinnost nebude a příspěvek na bydlení se vyplácí podle údajů z předchozího čtvrtletí. Obdobný způsob zjednodušení byl několikrát, byť vždy jen pro jedno čtvrtletí, využit v době pandemie.

Náklady na bydlení tvoří nájemné a další náklady související s bydlením včetně energií. Platby placené zálohově musejí být každoročně zúčtovány, jinak nárok na příspěvek na bydlení zanikne. Někteří nájemci jsou tak postihováni za to, že někteří pronajímatelé neplní své povinnosti podle zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty, ve znění pozdějších předpisů, který jim nařizuje takové zúčtování, včetně rozúčtování služeb, ve lhůtě provést.

Náklady na bydlení musejí být rozepsány na jednotlivé položky. Uvedená podmínka činí rovněž v praxi v některých případech těžkosti. Někteří pronajímatelé bytu nechťejí rozepisovat náklady na bydlení na jednotlivé položky, zejména náklady za služby související s užíváním bytu, kterými se rozumí zejména náklady za dodávku teplé vody (dálkové vytápění) a centralizované poskytování teplé vody, dodávku vody z vodovodů a vodáren a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, vybavení bytu společnou anténou a odvoz komunálního odpadu.

Rodičovský příspěvek

Jedná se o rodinnou dávku, která je v systému dávek státní sociální podpory upravena zákonem č. 117/1995 Sb. a náleží rodiči, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku. Celková částka rodičovského příspěvku, která může být vyplacena, činí 300 000 Kč (450 000 Kč při péči o dvojčata nebo víceročata). Zákon stanoví pravidla pro volbu měsíční výše rodičovského příspěvku a rovněž podmínky, za kterých se považuje podmínka celodenní osobní péče o dítě v kalendářním měsíci za splněnou, i když tomu tak fakticky není. Je na dohodě rodičů, který z nich bude rodičovský příspěvek čerpat. Přesto, že jsou podmínky nároku na dávku i pro stanovení její výše upraveny velmi flexibilně, v drtivé většině čerpá tuto dávku matka dítěte.

Mimořádná okamžitá pomoc ze systému pomoci v hmotné nouzi

Systém pomoci v hmotné nouzi obecně představuje formu podpory, jež je určena osobám v hmotné nouzi, resp. těm, kteří s přihlédnutím k příjmům a sociálním a majetkovým poměrům nemohou zabezpečit své základní životní podmínky vlastními silami. Tato pomoc je vnímána jako tzv. poslední záchranná síť a pro účely vyhodnocení nároku na tuto podporu je zapotřebí posoudit, zda osoba, která o podporu žádá, učinila veškeré potřebné kroky a využila veškeré dostupné možnosti pro vyřešení své situace. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 111/2006 Sb.“) definuje podmínky pro poskytnutí pomoci prostřednictvím opakujících se dávek, příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení a dále umožňuje poskytnout pomoc prostřednictvím dávky jednorázové, resp. mimořádné okamžité pomoci.

Mimořádná okamžitá pomoc představuje specifickou formu podpory, jež si klade za cíl pomoci žadateli v těžké životní situaci, v případě potřeby akutního okamžitého řešení za určitých mimořádných okolností. Jedná se o podporu svou povahou poněkud odlišnou od podpory poskytované prostřednictvím opakujících se dávek. Posouzení možného vzniku nároku zde mnohdy závisí na správním uvážení Úřadu práce ČR. Vzhledem k tomu, že se jedná zpravidla o podporu fakultativní, dává tato skutečnost poměrně široké možnosti individuálního přístupu k žadatelům a vyhodnocení každého případu ve vztahu k jeho specifikům. I přes tuto zdánlivě vysokou míru flexibility stanoví zákon č. 111/2006 Sb. zároveň určité mantinely, které nelze překročit.

Je definováno několik situací, které jsou blíže specifikovány, a které když nastanou, přičemž osoba v hmotné nouzi je není schopna vyřešit vlastními silami, může nárok na mimořádnou okamžitou pomoc vzniknout. Úřad práce ČR by měl o nároku rozhodnout co nejrychleji, resp. bezodkladně. Na rozdíl od opakujících se dávek se mimořádná okamžitá pomoc poskytuje vždy pro ten konkrétní měsíc, ve kterém byla žádost uplatněna. Skutečnost, že se jedná o dávku jednorázovou, zároveň nevylučuje možné poskytnutí dávky vícekrát v jednom kalendářním roce. Výše je však zpravidla pro období kalendářního roku omezena pro jednotlivé druhy podpory rozdílně, a to násobkem životního minima jednotlivce. Vzhledem k tomu, že zákon č. 111/2006 Sb. definuje více druhů různých situací, které mohou vznik nároku na mimořádnou okamžitou pomoc odůvodnit, jsou některé podmínky pro tyto rozdílné situace stanoveny odlišně. Konkrétně se například jedná o způsob stanovení okruhu osob společně posuzovaných, kdy v některých případech je žadatel posuzován pouze jako jednotlivec, tzn. že Úřadu práce ČR v rámci řízení o jeho žádosti nezohlední příjmy a sociální a majetkové poměry společně posuzovaných osob. Takto se postupuje např. tehdy, pokud žadateli hrozí vážná újma na zdraví nebo je ohrožen sociálním vyloučením.

Stávající právní úpravy nemají žádné dopady na rovnost mužů a žen a nejsou ani v rozporu se zákazem diskriminace.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen, a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Změna zákona č. 117/1995 Sb.

Cílem návrhu není úprava věcných podmínek nároku na příspěvek na bydlení, ale snížení administrativní zátěže související s uplatňováním a prokazováním nároku na dávku a její výši. Sníží se tak bariéra, která brání některým osobám požádat o příspěvek na bydlení, přestože jejich sociální a příjmové podmínky odpovídají stanoveným podmínkám nároku. Snížit tuto bariéru je dílčím způsobem možné i bez legislativní změny, a to např. zjednodušením formulářů žádostí a jejich příloh, zjednodušením a zvýšením návodnosti webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí i Úřadu práce ČR. Tyto kroky jsou prováděny současně.

Navrhuje se, aby se odstranila povinnost každoročně žádat o příspěvek na bydlení. Příspěvek na bydlení se bude přiznávat na dobu neurčitou, nebude třeba o něj vždy k 1.7. daného roku znovu žádat. Sníží se tak administrativní zatížení Úřadu práce ČR i klientů, aniž by se rozšířil prostor pro zneužívání příspěvku na bydlení.

Současně se v zájmu snížení administrativního zatížení poživatelů příspěvku na bydlení navrhuje, aby se skutečnosti rozhodné pro nárok a výši příspěvku na bydlení povinně dokládaly jen jednou za půl roku. Vždy bude kalendářní čtvrtletí, kdy se příspěvek na bydlení automaticky překlopí z minulého období bez toho, že by bylo nutné kontaktovat Úřad práce ČR a dokládat příjmy a náklady na bydlení (platí pro první a třetí kalendářní čtvrtletí); následovat bude kalendářní čtvrtletí, kdy bude povinnost příjmy a náklady dokládat a příspěvek na bydlení se podle toho stanoví.

Vzhledem k tomu, že i v průběhu kalendářního čtvrtletí, za které se nemusely dokládat příjmy a náklady bydlení, může dojít k zásadní změně, která ovlivní výši příspěvku na bydlení, např. zvýšení nákladů na bydlení nebo snížení příjmu, je dána možnost poživateli příspěvku na bydlení předložit do stanovené doby (do 15. dne prvního měsíce daného kalendářního čtvrtletí) potřebné doklady, a podle nich se výše příspěvku na bydlení nově stanoví.

Střídáním kalendářních čtvrtletí, kdy je povinnost předkládat příjmy a náklady na bydlení s kalendářním čtvrtletím, kdy dojde k automatickému překlopení výplaty, se na jedné straně sníží administrace dávky, na druhé straně se rozšiřuje prostor pro její nadužívání (nebude v překlápěných čtvrtletích reagovat na změny, které povedou ke snížení dávky, pokud je poživatel dávky dobrovolně neuvede např. zvýšení příjmů, neplacení nákladů na bydlení). Proto se navrhuje zachovat povinnost ohlašovat alespoň změny v okruhu společně posuzovaných osob (např. narodí se dítě, odejde jeden člen domácnosti) a změny právního titulu k bytu i v kalendářních čtvrtletích, kdy se nemusí prokazovat příjmy a náklady na bydlení. Tímto opatřením se poněkud sníží uvedený negativní dopad, ale také se umožní rychleji reagovat na změny, které dávku zvýší.

Navrhuje se rovněž zrušit povinnost rozepisovat náklady za plnění poskytované s užíváním bytu na jednotlivé položky a zrušit povinnost podmiňovat nárok na příspěvek na bydlení předkládáním pravidelného zúčtování zálohově placených služeb. Povinnost doložit zúčtování, dojde-li k němu, zůstává. Určité rozšíření prostoru pro manipulaci s náklady na bydlení jsou vyváženy zpřístupněním příspěvku na bydlení osobám, pro které by bylo uplatnění nároku příliš komplikované nebo nezaviněně nemohou dostát přísným podmínkám prokazování nároku. Rovněž omezení započítávaných nákladů na bydlení normativními náklady na bydlení snižuje riziko zneužívání příspěvku na bydlení.

V zákoně č. 117/1995 Sb. se výslovně upraví, že pro prokazování nároku na dávky státní sociální podpory a jejich výši postačují prosté kopie dokladů. To se týká i dokladů, které tvoří náležitosti žádosti. Cílem opatření je zjednodušit prokazování nároku na dávky a stanovení jejich výše, zejména v případě elektronických podání. Tím není dotčeno právo správního orgánu, aby si (vyžaduje-li to povaha věci) vyžádal originály dokladů nebo ověřené opisy listin, případně skutečnosti sám ověřil.

Cílem návrhu na úpravu rodičovského příspěvku je zvýšení flexibility při čerpání této dávky, která umožní i rodičům, kteří nemohli volit měsíční výši dávky, čerpat rodičovský příspěvek ve vyšší částce než dosud a zlepšit tak aktuální příjmovou situaci rodiny.

Navrhuje se dosavadní částku 10 000 Kč měsíčně, kterou je limitována možnost volby rodiče, pokud ani jednomu z rodičů nelze stanovit denní vyměřovací základ pro účely peněžité pomoci v mateřství nebo 70 % 30násobku vyměřovacího základu (odpovídá výši peněžité pomoci v mateřství) je nižší než 10 000 Kč, zvýšit na 13 000 Kč.

Změna zákona č. 111/2006 Sb.

Cílem návrhu je zejména rozšíření podpory prostřednictvím dávky mimořádné okamžité pomoci, a to definováním dalších zákonných situací, které mohou nárok na tuto dávku založit. Při aktuálním celospolečenském vývoji ovlivněném mnohými krizovými faktory, jako např. pandemická situace, energetická krize, vysoká míra inflace, uprchlická krize v důsledku válečného konfliktu, stále více zaznívá potřeba revize této formy pomoci, neboť narůstá skupina zranitelných osob, které jsou přímo ohroženy např. ztrátou bydlení či sociálním vyloučením. Současný systém této dávkové podpory je aktuálně nastaven tak, že již není efektivně schopen reagovat na některé životní situace, které reálně odůvodňují potřebu pomoci.

Mimořádná okamžitá pomoc nepředstavuje formu podpory určené k úhradě nákladů na bydlení. Dávku je sice možné poskytnout na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, který je spojen s úhradou noclehu, avšak tato podpora se již nejeví jako zcela dostačující. Dlouhodobě zaznívá potřeba vymanit ohrožené skupiny osob z nevhodných forem bydlení, jako jsou např. ubytovny. Rozšíření dalších alternativních forem podpory může vytvořit základ pro to, aby zranitelné skupiny osob, které si dosud nedokázaly vytvořit odpovídající zázemí, získaly šanci

pro vyřešení složité situace.

Kromě rozšíření podpory prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci o další definované situace se dále navrhuje upravit určité podmínky nároku tak, aby vyhodnocení konkrétní situace žadatele mohlo být realizováno adekvátním způsobem. Konkrétně se navrhuje úprava, jež se týká stanovení délky rozhodného období, v rámci kterého bude situace žadatele hodnocena. Úřad práce ČR tak bude hodnotit příjmy, majetek a sociální poměry nejen za aktuální kalendářní měsíc, ale i za 3 předchozí kalendářní měsíce. Tímto opatřením se umožní zohlednit možné spekulativní jednání osob v období před podáním žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc (např. výběry z účtu) a současně by mělo umožnit učinit si objektivnější obraz dané situace v časovém horizontu delším, než je jen jeden měsíc. Pro případy, kdy nebude možné např. z časového hlediska posoudit příjmy, majetek a sociální poměry, protože osoba bude potřebovat poskytnout finanční pomoc ihned, se ponechává možnost Úřadu práce ČR vycházet z příjmů, majetku a sociálních poměrů pouze z aktuálního měsíce.

Navrhuje se rovněž umožnit Úřadu práce ČR, aby stanovil nově hranici možné výše podpory poskytované na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, kdy v současné době není tato výše nijak limitována.

Navrhuje se rovněž vytvořit pro Úřad práce ČR v zákoně možnost nepřihlédnout k určitým příjmům, a to v rámci správního uvážení. S ohledem na účel, kterého má být dosaženo v rámci optimální podpory nejzranitelnějších skupin, je důvodné, aby k některým příjmům nebylo přihlíženo.

Také se upravuje místní příslušnost krajských poboček Úřadu práce, aby mohly osoby žádat o opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi v místě, kde fakticky bydlí nebo se zdržují. Zjednodušuje se i správní řízení, aby byla administrace dávek co nejrychlejší, a i finančně méně nákladnější.

Navrhované právní úpravy nemají žádné dopady na rovnost mužů a žen a nejsou ani v rozporu se zákazem diskriminace.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Předkládané návrhy jsou v souladu s ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále zejména s čl. 2 a čl. 4 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje jako ústavní zákon Listina základních práv a svobod (Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 - č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky). Vládní návrhy zákonů respektují obecné zásady ústavního pořádku České republiky a nejsou v rozporu s nálezy Ústavního soudu České republiky.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Zákona č. 117/1995 Sb. se v oblasti příspěvku na bydlení a zákona č. 111/2006 Sb. se dotýkají zejména tyto předpisy práva EU:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie,

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS,
- Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU (zejména čl. 5, odst. 2 a 3, 28 a 29)

Na navrhovanou právní úpravu rodičovského příspěvku dopadá Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004, a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti a také Směrnice Rady 2010/18/EU ze dne 8. března 2010, kterou se provádí revidovaná rámcová dohoda o rodičovské dovolené uzavřená mezi organizacemi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a EKOS a zrušuje se směrnice 96/34/ES, byť navrhovaná opatření přímo nepřejímají požadavky této směrnice.

Výše uvedené předpisy neupravují konkrétní podmínky a výši dávek, kterých se týkají, v národních předpisech.

Kategorie osob, jejichž nároky vyplývají z výše uvedených předpisů Evropské unie, jsou zahrnuty ve výčtu osob oprávněných, a to v § 3 zákona č. 117/1995 Sb. a v § 5 zákona č. 111/2006 Sb. Navrhované právní úpravy se práv na rovnost nakládání osob chráněných výše uvedenými předpisy nijak nedotýkají, neboť okruh osob oprávněných principiálně neupravuje.

Navrhované právní úpravy jsou v souladu s předpisy EU, judikaturou soudních orgánů EU, obecními právními zásadami práva EU a mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána, a nejsou tedy s nimi v rozporu.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky a sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaná úprava v zákoně č. 117/1995 Sb. sama o sobě si nevyžádá zvýšené náklady na státní rozpočet. Jednorázové náklady spojené s promítnutím změn do aplikačního programu se vyrovnají v blízkém horizontu vlivem snížení nákladů na tisk žádostí o příspěvek na bydlení a snížení administrativních nákladů souvisejících s každoročním procesem rozhodování o nároku. Sníží se administrativní zátěž dodavatelů služeb a pronajímatelů související s rozepisováním nákladů na bydlení na jednotlivé položky a se zúčtováním zálohově placených služeb. Zjednoduší se proces uplatnění a prokazování nároku pro klienty Úřadu práce ČR, kteří

jsou zpravidla z řad osob s nízkými příjmy a dalších zranitelných skupin obyvatel. Předpokládá se, že zjednodušením procesu uplatňování nároku na příspěvek na bydlení se rozšíří okruh poživatelů dávky na rozsah předpokládaný při stanovení státního rozpočtu na rok 2022. Úprava volitelné částky rodičovského příspěvku nezvýší celkové náklady na tuto dávku, urychlí její čerpání a posune výdaje do kratšího období.

Navrhovaná úprava v zákoně č. 111/2006 Sb. sice rozšiřuje pomoc zranitelným skupinám obyvatel, ale její finanční dopad bude závislý na společenských jevech, které nelze v současné době předvídat. Zjednodušení procesních pravidel sníží administrativní náklady a urychlí řízení o rozhodování o nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi, čímž se tyto dávky rychleji dostanou potřebným osobám v hmotné nouzi.

Na životní prostředí navrhovaná opatření mohou mít spíše příznivý vliv, bude se tisknout méně papírových formulářů.

6. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Lze konstatovat, že cílem změn navrhovaných v oblasti státní sociální podpory je řešení prudkého růstu cen energií, v jehož důsledku dochází k růstu nákladů na bydlení.

Navrhovaná úprava státní sociální podpory přináší změny dopadající na zpracování osobních údajů, povětšinou lze konstatovat, že se jedná ve vztahu ke zpracování osobních údajů o změny pozitivní.

Pozitivní dopad na ochranu osobních údajů je možné spatřovat především v opatření, kterým se ruší povinnost dokládání podrobného rozpisu služeb spojených s užíváním bytu do jednotlivých položek. Odstraňuje se tak jejich nadbytečné zpracování. Nebude nezbytné ukládat informace o jednotlivých položkách s vazbou na žadatele a příjemce dávky. Evidována bude pouze souhrnná částka, jejímž účelem bude posouzení její výše s vazbou na nárok na dávku. Čímž budou sníženy rizika dopadající pro práva a svobody fyzických osob.

Dále lze konstatovat, že v rámci zavedení nové situace u mimořádné okamžité pomoci v systému pomoci v hmotné nouzi budou při podání žádosti o zpracovávání osobní údaje žadatele a osob s ním společně posuzovaných. S těmito údaji budou pracovat zaměstnanci resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a úředníci Úřadů práce, a to pouze v působnosti delegované zákonem. Zpracování osobních údajů bude prováděno zejména na základě zákonných povinností či zákonem svěřených úkolů a v rozsahu, způsobem a po dobu stanovenými právními předpisy, které upravují činnost, resp. nezbytnými pro realizaci úkolů svěřených těmito předpisy. Již v současné době jsou osobní údaje žadatelů o ostatní nepojistné sociální dávky v systému Ministerstva práce a sociálních věcí evidovány. Lze předpokládat, že osobní údaje žadatelů o mimořádnou okamžitou pomoc již budou v systému Ministerstva práce a sociálních věcí evidovány a bude s nimi pracováno právě z titulu nároku na jiné dávky nepojistného systému. Nebudou-li osobní údaje o žadateli a osob s ním společně posuzovaných již evidovány v systému nepojistných sociálních dávek, bude se jednat o nové zpracování osobních údajů. Tyto osobní údaje budou evidovány pro identifikaci těchto osob jako účastníků řízení o mimořádnou okamžitou pomoc (pro nárok na dávku a její výplatu). Mezi osobní údaje, které budou v rámci zpracování dávky použita, bylo identifikováno jméno a datum narození.

Co se týká změny místní příslušnosti u dávek pomoci v hmotné nouzi, jde pouze o změnu osobního údaje adresy, kde příjemce má hlášen trvalý pobyt, na adresu, kde se příjemce dávky fakticky zdržuje – bydlí, pokud tedy nebydlí v místě, kde má hlášen trvalý pobyt. Jelikož většina příjemců dávky má bydliště tam, kde má hlášen trvalý pobyt, nedotkne se tato změna mnoho

příjemců. S údajem o nové adrese budou pracovat zaměstnanci resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a úředníci Úřadů práce, a to pouze v působnosti delegované zákonem. Zpracování tohoto osobního údaje bude prováděno zejména na základě zákonných povinností či zákonem svěřených úkolů a v rozsahu, způsobem a po dobu stanovenými právními předpisy, které upravují činnost, resp. nezbytnými pro realizaci úkolů svěřených těmito předpisy.

Evidované údaje o žadatelích a příjemcích příspěvku na bydlení a dávek pomoci v hmotné nouzi budou součástí jednotného informačního systému o dávkách státní sociální podpory a dávkách pomoci v hmotné nouzi Ministerstva práce a sociálních věcí a jejich ochrana bude zajištěna obdobně jako u ostatních osobních údajů, které jsou v současné době v těchto systémech evidovány pro účely ostatních nepojistných dávkových systémů.

S těmito údaji budou pracovat zaměstnanci resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a úředníci Úřadů práce ČR, a to pouze v působnosti delegované zákonem.

Osobní údaje budou zpracovány, protože je to nezbytné pro splnění úkolu při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce, a v rozsahu, způsobem a po dobu stanovenými právními předpisy, které upravují činnost, resp. nezbytnými pro realizaci úkolů svěřených těmito předpisy.

Správcem osobních údajů bude Ministerstvo práce a sociálních věcí nikoli Úřad práce ČR.

7. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhované právní úpravy nejsou spojeny s výraznými korupčními riziky.

8. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhované právní úpravy nebudou mít negativní dopady na bezpečnost a obranu státu.

9. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se Zásadami pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy

Navrhované právní úpravy byly vyhodnoceny vzhledem k následujícím zásadám:

1. Budování přednostně digitálních služeb (princip digital by default)

Návrhy tuto oblast přímo neupravují a jsou v souladu s uvedenou zásadou.

2. Maximální opakovatelnost a znovupoužitelnost údajů a služeb

Zásada je naplňována zejména odstraněním podmínky každoroční žádosti o dávku příspěvek na bydlení. Dále je zásada u obou návrhů naplňována skutečností, že se budou moci elektronicky předkládat kopie dokladů a budou prioritně využívány podklady, které má Úřad práce ČR k dispozici nebo které si může sám vyžádat z jiných informačních systémů.

3. Budování služeb přístupných a použitelných pro všechny, včetně osob se zdravotním postižením (princip governance accessibility)

Zásada není navrhovanými právními úpravami dotčena, návrhy tuto oblast neupravují.

4. Sdílené služby veřejné správy

Zásada není navrhovanými právními úpravami dotčena, návrhy tuto oblast neupravují.

5. Konsolidace a propojování informačních systémů veřejné správy

Zásada není navrhovanými právními úpravami dotčena, návrhy tuto oblast neupravují.

6. Mezinárodní interoperabilita – budování služeb propojitelných a využitelných v evropském prostoru

Zásada není navrhovanými právními úpravami dotčena, návrhy tuto oblast neupravují.

7. Ochrana osobních údajů v míře umožňující kvalitní služby (princip GDPR)

Soulad navrhovaných právních úprav s dotčenou zásadou jsou řešeny v části „Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů“. Jak je již tam uvedeno, s přijetím návrhů nejsou spojena opatření, ve kterých by bylo možné spatřovat dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

8. Otevřenost a transparentnost včetně otevřených dat a služeb (princip open government)

Zásada není navrhovanými právními úpravami dotčena, návrhy tuto oblast neupravují.

9. Technologická neutralita

Zásada není navrhovanými právními úpravami dotčena, návrhy tuto oblast neupravují.

10. Uživatelská přívětivost

Návrhy zákonů jsou v souladu se všemi zásadami digitálně přívětivé legislativy. Paralelně s navrhovanými právními úpravami dochází k návazným nelegislativním pracím, které povedou zejména ke zjednodušení, zlepšení návodnosti a celkové uživatelské přívětivosti webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí i Úřadu práce ČR.

10. Hodnocení dopadů regulace podle Obecných zásad

S ohledem na časovou tíseň udělil předseda Legislativní rady vlády na základě žádosti MPSV výjimku z povinnosti provést hodnocení dopadů regulace podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA).

11. Způsob projednání návrhu zákona

Navrhuje se, aby Poslanecká sněmovna s návrhem zákona vyslovila souhlas již v prvním čtení (§ 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů).

12. Odůvodnění návrhu, aby Poslanecká sněmovna vyslovila s návrhem zákona souhlas již v prvním čtení

V souladu s ustanovením § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, se navrhuje, aby byl návrh zákona Poslaneckou sněmovnou projednán a schválen již v prvním čtení, a to s ohledem na výše uvedené skutečnosti, zejména na časovou naléhavost, aby byla co nejdříve (účinnost zákona je navržena dnem 1. července 2022) snížena administrativní zátěž související s uplatňováním a prokazováním nároku na příspěvek na bydlení a jeho výši, nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi a upraveny podmínky pro dávku mimořádná okamžitá pomoc.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K čl. I

K bodu 1:

Zákonem č. 363/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, bylo (v důsledku poslaneckého pozměňovacího návrhu) novelizováno ustanovení § 7 odst. 5, které upravuje vymezení okruhu společně posuzovaných osob pro příspěvek na bydlení (dosavadní kritérium trvalého pobytu bylo nahrazeno faktickým užíváním bytu). Tato změna nebyla promítnuta do ustanovení § 7 odst. 6. Toto legislativně technické opomenutí se tímto napravuje.

K bodům 2 a 3:

Náklady za plnění poskytovaná s užíváním bytu se podle § 25 odstavce 1 písm. c) rozumí náklady za dodávku tepla (dálkové vytápění) a centralizované poskytování teplé vody, dodávku vody z vodovodů a vodáren a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou a odvoz komunálního odpadu. Nově se v § 25 odst. 2 věty první ruší povinnost oprávněné osoby rozepisovat výše uvedené náklady na jednotlivé položky. Oprávněná osoba bude nadále povinna předložit krajské pobočce Úřadu práce rozpis nákladů na bydlení podle jednotlivých položek uvedených v § 25 odstavci 1 (tj. nájemné, náklady za plyn, náklady za elektřinu a náklady za plnění poskytovaná s užíváním bytu), ovšem náklady za plnění poskytovaná s užíváním bytu již nebude nutno podrobně rozepisovat podle jednotlivých služeb.

V návaznosti na výše uvedenou změnu se v § 25 odstavci 1 písm. c) mění taxativní výčet nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu na výčet demonstrativní. Zrušením povinnosti rozepisovat náklady za plnění poskytovaná s užíváním bytu na jednotlivé položky ztratí dosavadní taxativní výčet své opodstatnění. Nadále totiž nebude možné přezkoumat obsah dokladu o výši nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu a jeho soulad s taxativním výčtem nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu v § 25 odstavci 1 písm. c). Jeho zachování v nezměněné podobě by také po novelizaci § 25 odstavce 2 věty první mohlo založit nerovné postavení mezi žadatelem, který krajské pobočce Úřadu práce (z vlastní iniciativy) předloží podrobný rozpis nákladů za jednotlivé služby, který bude zahrnovat i náklad za službu neuvedenou v taxativním výčtu nákladů za plnění poskytovaných s užíváním bytu podle § 25 odstavce 1 písm. c) (a tento náklad proto nebude moci být krajskou pobočkou Úřadu práce uznán), a žadatelem, který podrobný rozpis jednotlivých služeb nepředloží. Z uvedených důvodů bude nově tento výčet výčtem demonstrativním, stejně jako je tomu v ustanovení § 3 zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty, ve znění pozdějších předpisů.

Nárok na příspěvek na bydlení nebude nově podmíněn předložením zúčtování zálohově placených nákladů na bydlení. Povinnost předložit toto zúčtování zůstává sice zachována, oprávněná osoba však nově nebude postihována, pokud poskytovatel služeb nesplní vůči oprávněné osobě jako příjemci služeb povinnost ve stanovené lhůtě provést vyúčtování skutečné výše nákladů a záloh za jednotlivé služby podle zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty, ve znění pozdějších předpisů. Splní-li oprávněná osoba

svou povinnost, budou případné přeplatky či doplatky započteny do výše nákladů na bydlení postupem dle § 25 odstavce 4.

K bodu 4:

V návaznosti na zmocnění uvedené v § 28 vydává vláda každoročně nařízení vlády, kterým pro účely příspěvku na bydlení stanoví pro následující kalendářní rok výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení. Při stanovení výše částek normativních nákladů na bydlení pro následující kalendářní rok se (v souladu s dosavadním zmocněním v § 28) vychází mimo jiné i ze změny indexů spotřebitelských cen příslušných komodit nákladů na bydlení za předchozí kalendářní rok. Konkrétně nařízení vlády č. 507/2021 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2022 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení, při výpočtu výše částek normativních nákladů na bydlení pro rok 2022 vycházelo ze skutečné meziroční změny cen za 1. až 3. čtvrtletí 2021 sdělené Českým statistickým úřadem a s odhadem vývoje těchto cen za celý rok 2021 zpracovaným Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR na základě dosavadního vývoje spotřebitelských cen. Zmocnění v zákoně ale vládě neumožňovalo reagovat na avizované výrazné zvýšení nákladů na energie v roce 2022. Novelizované znění § 28 proto vládě umožní, aby již pro rok 2023 stanovila výši částek normativních nákladů na bydlení také s přihlédnutím k odhadu průměrného navýšení úrovně nákladů na energie mezi roky 2022 a 2023, který zpracuje Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Energetickým regulačním úřadem (obdobu § 26a odst. 3 zákona). Zároveň je nově zakotvena možnost zvýšit nařízením vlády částky normativních nákladů na bydlení v průběhu kalendářního roku, a to za předpokladu, pokud se odhad průměrného navýšení úrovně nákladů na energie v průběhu kalendářního roku významným způsobem změní. Navýšení se provede od počátku následujícího kalendářního měsíce po kalendářním měsíci, v němž bude nařízení vlády vydáno.

K bodu 5:

Nově se zvyšuje maximální měsíční výše rodičovského příspěvku z dosavadních 10 000 Kč na 13 000 Kč pro ty rodiče, kterým není možné (ani jednomu z nich) stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině denní vyměřovací základ pro stanovení peněžitě pomoci v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění, nebo pokud u žádného z rodičů není 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu vyšší než 13 000 Kč (dosud 10 000 Kč). Cílem opatření je umožnit výše uvedeným rodičům zvolit si vyšší čerpání rodičovského příspěvku v kalendářním měsíci. V důsledku toho dojde ke zkrácení doby pobírání rodičovského příspěvku.

K bodu 6:

Ruší se povinnost podávat každoročně novou žádost o příspěvek na bydlení. Příspěvek na bydlení již nebude přiznáván na období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku (nebo v rámci tohoto období na dobu kratší, byli-li splněny podmínky nároku na tuto dávku jen po tuto kratší dobu), ale nově bude přiznáván na dobu neurčitou. Příspěvek bude nadále vyplácen vždy po období kalendářního čtvrtletí (nebo v rámci tohoto kalendářního čtvrtletí po dobu kratší, trval-li nárok na tuto dávku jen po kratší dobu, než je kalendářní

čtvrtletí). Zachována zůstává také povinnost oprávněné osoby prokazovat krajské pobočce Úřadu práce výši rozhodných příjmů a nákladů na bydlení za každé kalendářní čtvrtletí.

K bodům 7 a 8:

V zájmu snížení administrativního zatížení poživatelů příspěvku na bydlení se navrhuje, aby se skutečnosti rozhodné pro nárok a výši příspěvku na bydlení povinně dokládaly jen jednou za půl roku. Rozhodné období kalendářního čtvrtletí zůstává zachováno. Vždy bude kalendářní čtvrtletí, kdy se příspěvek na bydlení překlápí z minulého období bez toho, že by bylo nutné dokládat příjmy a náklady na bydlení (platí pro první a třetí čtvrtletí) a následovat bude kalendářní čtvrtletí, kdy bude povinnost příjmy a náklady dokládat a příspěvek na bydlení se podle toho stanoví.

Vzhledem k tomu, že i v průběhu kalendářního čtvrtletí, za které se nemusí dokládat příjmy a náklady bydlení, může dojít ke zvýšení nákladů na bydlení nebo snížení příjmu, či jiným změnám, je dána možnost poživateli příspěvku na bydlení předložit do stanovené doby (do 15 dne prvního měsíce daného kalendářního čtvrtletí) potřebné doklady, a podle nich se výše příspěvku na bydlení nově stanoví.

Znamená to, že se vždy střídají kalendářní čtvrtletí, kdy se příspěvek na bydlení automaticky překlápí do dalšího čtvrtletí s kalendářním čtvrtletím, kdy je povinnost doložit všechny rozhodné skutečnosti.

Tímto opatřením se na jedné straně sníží administrace dávky, na druhé straně se rozšiřuje prostor pro její nadužívání (nebude možné v překlápěných čtvrtletích reagovat na změny, které by vedly ke snížení dávky, pokud je poživatel dávky dobrovolně neuvede).

K bodu 9:

Zákonem č. 285/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, bylo (v důsledku poslaneckého pozměňovacího návrhu) novelizováno ustanovení § 66 odst. 2 zákona, které upravuje místní příslušnost krajských poboček Úřadu práce. Tato změna nebyla promítnuta do ustanovení § 58 odst. 2 zákona. Toto legislativně technické opomenutí se tímto napravuje.

K bodu 10:

V seznamu příloh žádosti o příspěvek na bydlení uvedeném v § 68 odstavci 1 písm. e) se vypouští duplicitní formulace povinnosti předložit doklad o výši nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu, neboť tyto náklady jsou součástí „nákladů uvedených v § 25 odst. 1 písm. c)“, které ustanovení § 68 odstavce 1 písm. e) uvádí výslovně vzápětí poté. Povinnost oprávněné osoby předložit krajské pobočce Úřadu práce doklad o výši nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu zůstává fakticky nezměněna.

K bodu 11:

Podle § 6 odst. 2 správního řádu správní orgán opatřuje podklady přednostně s využitím úřední evidence, do níž má přístup a podklady od dotčené osoby vyžaduje jen tehdy, stanoví-li tak právní předpis. Podle dosavadní úpravy § 68a se v řízení o dávkách státní sociální podpory připouští, aby listina, která má sloužit k provedení důkazu, byla oprávněnou osobou předložena

mimo jiné ve formě její prosté kopie (v případě podání učiněného v elektronické podobě pak bez provedení autorizované konverze listiny). Nově se úprava § 68a rozšiřuje na veškeré listiny, které jsou orgánu státní sociální podpory předkládány (zejména povinné přílohy žádosti o dávku a doklady k prokázání trvání nároku). Dospěje-li orgán státní sociální podpory k závěru, že prostá kopie listiny není dostatečná (z důvodu pochybností o autenticitě a věrohodnosti předložené listiny bez jakýchkoli autentizačních prvků), bude požadovat předložení originálu nebo úředně ověřené kopie listiny.

K bodu 12:

Možnost, kdy může účastník řízení učinit podání nebo jiný úkon v elektronické podobě, se rozšiřuje o případ, kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí zveřejní elektronický formulář podle § 4 odstavce 3 zákona č. 12/2020, o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

K bodu 13:

V § 69 odstavci 1 písm. e) se ruší povinnost krajské pobočky Úřadu práce vydat písemné rozhodnutí, rozhoduje-li podle § 7 odstavce 6 v případech, kdy není splněna vyvratitelná právní domněnka, že osoby uvedené v § 7 odstavci 3 písm. a) až c) spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby. Krajská pobočka Úřadu práce může podle stávající úpravy při rozhodování o dávkách v případech, kdy osoby uvedené v § 7 odstavci 3 písm. a) až c) spolu nejméně po dobu tří měsíců prokazatelně nežijí, rozhodnout, že se neposuzují jako osoby společně posuzované, nebo jde-li o příspěvek na bydlení v případech, kdy některá ze společně posuzovaných osob nejméně po dobu tří měsíců prokazatelně byt neužívá, rozhodnout, že se k ní při posouzení nároku na příspěvek na bydlení a jeho výši nepřihlíží, i když je v bytě hlášena k trvalému pobytu. Nově nebude povinností krajské pobočky Úřadu práce vydat při rozhodování o dávkách ve výše uvedených případech samostatné písemné rozhodnutí, ale bude povinna postupovat podle § 70, tj. doručit žadateli o dávku písemné oznámení o dávce a její výši (§ 70 odstavec 1 věty první a třetí), ve kterém bude zohledněno, že zákonem vytvořený předpoklad společného soužití neodpovídá ve výše uvedených případech skutečnosti. Žadateli pak svědčí právo uplatnit námitky proti postupu krajské pobočky Úřadu práce (§ 70 odstavce 2 až 4). Učiní-li tak, vydá krajská pobočka Úřadu práce do 30 dnů ode dne, kdy jí námitky došly, rozhodnutí o dávce.

K bodu 14:

Jde o legislativně technickou úpravu v návaznosti na novelizaci § 51 odst. 5 zákona.

K čl. II – přechodným ustanovením

Výslovně se stanoví, že řízení zahájená a pravomocně neskončená přede dnem 1. 7. 2022 se dokončí podle dosavadních právních předpisů. Toto pravidlo se však týká jen dávek náležejících nejpozději za měsíc červen 2022. Naproti tomu u dávek náležejících za měsíc červenec 2022 a měsíce následující, o které by oprávněná osoba požádala již přede dnem 1. 7. 2022, se řízení dokončí podle nové právní úpravy.

Bod 3 v reakci na zrušení povinnosti podávat každoročně novou žádost o příspěvek na bydlení (změna § 51 odstavce 5) výslovně stanoví, že jeho dosavadní příjemci nemusí ke dni 1. července 2022 podávat novou žádost o příspěvek na bydlení. Stávající povinnost oprávněné

osoby prokázat krajské pobočce Úřadu práce ve stanovených lhůtách výši rozhodných příjmů a nákladů na bydlení za předcházející kalendářní čtvrtletí zůstává novelou nedotčena.

K čl. III:

K bodu 1:

Navrhuje se úprava dávky mimořádné okamžité pomoci, resp. rozšíření o další druh mimořádných událostí, které když nastanou, může být osoba orgánem pomoci v hmotné nouzi rovněž považována s přihlédnutím k příjmům a sociálním a majetkovým poměrům za osobu v hmotné nouzi. Další mimořádnou situací se rozumí taková situace, v jejímž důsledku může být osoba ohrožena bytovou nouzí nebo jiným ohrožením v oblasti bydlení, nezajištěním základních životních podmínek, a této situaci lze jen obtížně předejít a není možné ji zvládnout vlastními silami.

Pro některé mimořádné situace lze právní úpravu považovat již za překonanou a jeví se potřeba jakési flexibilnější mimořádné okamžité pomoci. Proto se specifikuje další možná událost, která když nastane, může osobě v hmotné nouzi vzniknout nárok na jednorázovou dávku – mimořádnou okamžitou pomoc. Přestože v případě mimořádné okamžité pomoci se jedná o tzv. dávku fakultativní, kdy orgán pomoci v hmotné nouzi uplatňuje ve značné míře správní uvážení, dochází stále častěji k případům, kdy jsou osoby např. v důsledku pandemické situace nebo energetické krize, postiženy ztrátou příjmu nebo zvýšenými náklady, které mohou v důsledku rodiny uvrhnout do neřešitelné situace a přímo je ohrozit bytovou nouzí (např. v situacích, kdy osobě nevznikl prozatím nárok na dávku příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory s ohledem na nastavení podmínek v rámci rozhodného období této dávky) nebo nezajištěním základních životních podmínek. S ohledem na některé problematické situace je Úřad práce ČR metodicky veden k tomu, aby některé situace, ke kterým v reálném čase stále častěji dochází, řešil na základě správního uvážení v širším výkladu, což se stále více jeví jako problematické. Je proto zapotřebí vytvořit zákonný prostor pro možnou podporu v těch případech, kdy nelze prostřednictvím opakujících se dávek ani stávající jednorázové podpory reagovat na některé bezprecedentní a neočekávané situace, jež mohou v životě nastat a uvést zranitelnou osobu do bezvýchodné situace. K zajištění základních životních podmínek osob v těchto specifických situacích je nutná rychlá reakce, a to zvláště v případech, kdy žádná další efektivní pomoc sociálního systému není pro tuto osobu dostupná.

K bodům 2 a 3:

Opatření je cíleno na seniory, kteří si již svůj příjem nemohou vlastní aktivitou navýšit, proto se jim zvyšuje bonifikace při zápočtu důchodu pro účely nároku a výše dávek pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 4:

Navrhuje se úprava, která orgánům pomoci v hmotné nouzi umožní na základě správního uvážení pro účely nároku a výše všech dávek pomoci v hmotné nouzi nepřihlížet k příjmu, jehož započítání do rozhodného příjmu by nebylo možné spravedlivě požadovat.

Toto opatření vytvoří prostor pro možné správní uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi v mimořádných situacích, které mohou nastat, jako je např. pandemie nebo energetická krize, kdy se v praxi prokázalo, že toto uvážení je potřeba mít zakotvené v zákoně o pomoci v hmotné

nouzi. V současné době je toto uvážení upraveno pouze pro hodnocení možnosti uplatnění nároků a pohledávek a majetku a zcela chybí pro hodnocení příjmů.

K bodům 5 a 6:

Toto opatření umožní zohledňovat v případě podání žádosti o dávku mimořádné okamžité pomoci příjmy a celkové sociální a majetkové poměry v závislosti na okolnostech konkrétní situace, která zakládá nárok na dávku. V zájmu naplnění zásady rychlosti a hospodárnosti řízení je účelné, aby orgán pomoci v hmotné nouzi přihlížel ke skutečnosti, o jakou akutní potřebu řešit danou situaci se jedná, a to i s ohledem na požadovanou výši dávky. Např. se může jednat o situace, kdy je osoba okradena a potřebuje nezbytné finanční prostředky na úhradu cestovného do místa bydliště apod. V těchto případech by nebylo důvodné hodnotit podmínky nároku v širším časovém období. V některých případech bude naopak vhodné zohlednit možné spekulativní jednání osob v období před podáním žádosti o dávku mimořádné okamžité pomoci (např. výběry z účtu) a současně by mělo umožnit učinit si objektivnější obraz dané situace v časovém horizontu delším, než je jen jeden měsíc (aktuální kalendářní měsíc).

V zákoně o pomoci v hmotné nouzi Sb. je velká míra správního uvážení, a to hlavně z důvodu, že ne všechny situace lze specificky podchytit v paragrafech. Jedná se o poslední záchranný systém nepojistných sociálních dávek v ČR, proto je nutná taková míra správního uvážení. Správní uvážení neznamená libovůli správních orgánů v rozhodování a nemůže vést k nepodloženým rozhodnutím. Úřad práce ČR po zjištění skutkového a právního stavu má možnost volby mezi několika variantami svého postupu, přičemž všechny tyto varianty jsou legální. Nesmí docházet k překročení zákonných mezí správního uvážení nebo jeho zneužití a také k prodlužování správních lhůt.

K bodu 7:

Navrhuje se změna současného stanovení okruhu společně posuzovaných osob pro účely hodnocení nároku na mimořádnou okamžitou pomoc k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, tj. mimořádné okamžité pomoci podle § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Posuzovat osobu bez společně posuzovaných osob, jako je tomu dosud, bude možné na základě správního uvážení v případech, kdy to nelze po osobě spravedlivě požadovat.

Jelikož se mimořádná okamžitá pomoc k úhradě nezbytného jednorázového výdaje v praxi využívá i pro případy, kde je vhodné nebo dokonce potřebné zjišťovat okruh společně posuzovaných osob a jejich příjmy a majetkové poměry (např. v situacích, kdy rodina žádá o výdaj na kauci bytu nebo na vyúčtování energií), upravuje se tato možnost přímo do zákona.

V těchto případech je pak na místě, aby byli v rámci rodiny posuzováni všichni její členové. Tento princip správního uvážení je již dlouhodobě využíván v praxi v rámci hodnocení sociálních a majetkových poměrů, a i když toto posuzování tedy dnes metodicky může probíhat s pomocí § 15 (sociální a majetkové poměry osob blízkých), je na tento postup nahlíženo jako na nekoncepční. Proto je nutné u této situace jasně definovat, že lze přihlížet i ke společně posuzovaným osobám.

Je ale nutné pro některé případy zachovat možnost k okruhu společně posuzovaných osob nepřihlížet, např. pokud se jedná o cizince, který byl v České republice okraden a je potřeba mu vypomoci s finančními prostředky na cestu zpět do své vlasti. Dále se může jednat např. o situaci, kdy je v rodině dlouhodobě nemocné dítě mladší 1 roku, které je hospitalizováno, přičemž rodič nemá nárok na příspěvek na péči, a rodič nemá finanční prostředky na úhradu cestovného do místa hospitalizace. Cílem je podpořit rodiny

s hospitalizovaným dítětem (zejména při delší hospitalizaci) - pomoci jim uhradit výdaje na dopravu za dítětem do tohoto zdravotnického zařízení (např. nedonošení novorozenci, kdy je potřeba zajistit kontakt matka – dítě a současně tam není matka hospitalizovaná s dítětem, nebo dětské onkologické pacienti).

K bodu 8:

V souvislosti s navrženou novou mimořádnou událostí pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci se navrhuje stanovit výši až do dvacetinásobku částky životního minima jednotlivce v rámci období 12 měsíců po sobě jdoucích. Přestože se jedná o dávku jednorázovou, ze stanoveného limitu je patrné, že dávku lze poskytnout i vícekrát, přičemž je třeba vnímat, že důsledky určité nenadálé situace mohou být i dlouhodobějšího charakteru. Nová navrhovaná situace u mimořádné okamžité pomoci vychází především ze zkušeností s událostmi, jako je pandemie COVID-19, energetická krize, a proto je i její výše koncipována tak, že při této události bude potřeba podpořit rodinu nebo jednotlivce více měsíců, narozdíl od již dnes v zákoně zakotvené situace mimořádné události [§ 2 odst.4 bod a)], kdy se jedná o jednu událost (především živelní pohromu).

K bodu 9:

Navrhuje se úprava stanovení výše mimořádné okamžité pomoci u jednorázového výdaje tak, že výše se stanoví s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby až do výše jednorázového výdaje. Toto opatření reflektuje skutečnost, že ve stávající úpravě absentuje možnost přihlédnout k příjmové a majetkové situaci žadatele, přičemž výše nároku není nijak omezena tak, jak je tomu v případech ostatních typů mimořádné okamžité pomoci.

K bodům 10 a 11:

Navrhuje se změna místní příslušnosti pro dávky pomoci v hmotné nouzi podle místa, kde žadatel a s ním společně posuzované osoby bydlí. Mění se místní příslušnost u dávek pomoci v hmotné nouzi, která již nebude tam, kde má osoba hlášen trvalý pobyt, ale tam, kde bydlí. Tímto opatřením se zrychlí dostupnost dávek pro osoby, které bydlí mimo kraj, kde mají hlášený svůj trvalý pobyt. Obdobná změna místní příslušnosti již byla provedena u dávek státní sociální podpory.

K bodu 12:

Možnost, kdy může účastník řízení učinit podání nebo jiný úkon v elektronické podobě, se rozšiřuje o případ, kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí zveřejní elektronický formulář podle § 4 odstavce 3 zákona č. 12/2020, o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

K bodu 13:

§ 73:

Podle § 6 odst. 2 správního řádu správní orgán opatřuje podklady přednostně s využitím úřední evidence, do níž má přístup a podklady od dotčené osoby vyžaduje jen tehdy, stanoví-li tak právní předpis. Podle dosavadní úpravy § 73 se v řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi

připouští, aby listina, která má sloužit k provedení důkazu, byla oprávněnou osobou předložena mimo jiné ve formě její prosté kopie (v případě podání učiněného v elektronické podobě pak bez provedení autorizované konverze listiny). Nově se úprava § 73 rozšiřuje na veškeré listiny, které jsou orgánu pomoci v hmotné nouzi předkládány (zejména povinné přílohy žádosti o dávku a doklady k prokázání trvání nároku). Dospěje-li orgán pomoci v hmotné nouzi k závěru, že prostá kopie listiny není dostatečná (z důvodu pochybností o autenticitě a věrohodnosti předložené listiny bez jakýchkoli autentizačních prvků), může požadovat předložení originálu nebo úředně ověřeného opisu listiny.

§ 74:

Podle dosud platné právní úpravy Úřad práce ČR v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) dává účastníkům řízení možnost seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí. V případě, kdy podklady správnímu orgánu předložil účastník řízení, se účastník řízení o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před jeho vydáním nevyrozumívá. Navrhovanou novelou jsou pro možnost nevyrozumívát účastníka řízení o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před jeho vydáním doplněny situace, kdy podklady rozhodnutí doložila osoba společně posuzovaná a dále, pokud se jedná o údaje, které jsou vedeny v Jednotném informačním systému práce a sociálních věcí, anebo jedná-li se o situace podle § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

V Jednotném informačním systému práce a sociálních věcí jsou vedeny pouze skutečnosti, které jsou účastníku řízení známy. Jedná se především o informace, které účastník řízení nebo osoba společně posuzovaná aktivovali svým jednáním vůči Úřadu práce ČR. Např. výplata dávek státní sociální podpory na základě žádosti o přiznání dávek účastníka řízení nebo osoby společně posuzované; informace týkající se oprávněné osoby a pečující osoby ve věci příspěvku na péči na základě podané žádosti o příspěvek na péči; informace o dočasné pracovní neschopnosti doložením pracovní neschopnosti na oddělení zaměstnanosti Úřadu práce ČR apod. Dále se jedná o informace, které jsou taktéž aktivovány jednáním účastníka řízení nebo osoby společně posuzované, avšak u jiného správního orgánu než u Úřadu práce, např. výplata starobního důchodu na základě žádosti o důchod podané u České správy sociálního zabezpečení. Všechny tyto skutečnosti jsou v průběhu pobírání opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi zjišťovány zpětně za kalendářní měsíc předcházející měsíci aktuálnímu. V době, kdy informace sehrané v Jednotném informačním systému práce a sociálních věcí ovlivňují nárok a výši dávky, jsou účastníku řízení známy. Např. výplata přídatku na dítě v měsíci dubnu ovlivní nárok a výši dávky v měsíci květnu.

Z uvedeného je zřejmé, že rozšíření výjimek z povinnosti vyrozumívát účastníka řízení o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před jeho vydáním se vztahuje na podklady, které jsou účastníku řízení známy. Důsledek (např. výplata dávky) vznikl na základě aktivity účastníka řízení (osoby společně posuzované) a konkrétně ve věci započitatelných příjmů se jedná o příjmy vyplacené v měsíci předcházejícím měsíci, ve kterém ovlivní nárok a výši dávky.

Poslední rozšíření výjimek z povinnosti vyrozumívát účastníka řízení o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před jeho vydáním se vztahuje na situace, kdy správní orgán zasílá účastníku řízení výzvu k doložení skutečností rozhodných pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu (§ 49 zákona o pomoci v hmotné nouzi), a to jak v rámci probíhajícího řízení o žádosti o dávku, tak i v průběhu pobírání příspěvku na živobytí nebo doplatku na bydlení. V této výzvě je účastník řízení upozorněn na následky nesplnění povinností výzvou stanovených, tak, jak je dáno dikcí § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Konkrétně je ve výzvě uvedeno, že žádost o dávku může být zamítnuta, výplata dávky může být zastavena nebo dávka odejmuta. V případě nesplnění výzvy bude nejbližším úkonem rozhodnutí, nejčastějším důvodem pro

vydání rozhodnutí v tomto případě bude nedoložení rozhodných skutečností pro nárok na dávku nebo jeho trvání.

Úřad práce ČR průměrně měsíčně zpracovává 103 297 žádostí o dávky pomoci v hmotné nouzi. Za 1.Q roku 2022 průměrně měsíčně Úřad práce ČR vydal v této agendě 7 355 negativních rozhodnutí, tj. rozhodnutí o nepřiznání dávky, zamítnutí žádosti, přičemž před každým vydaným rozhodnutím Úřad práce ČR dal účastníkům řízení v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 správního řádu možnost seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí. Výprava vyrozumění se provádí doporučeně, tj. modrou obálkou, jejích celkové náklady při průměrné ceně 57 Kč za zásilku činí za jeden měsíc 420 000 Kč.

Dále Úřad práce ČR průměrně měsíčně vyplácí 94 398 nároků na dávky pomoci v hmotné nouzi. Za 1.Q roku 2022 průměrně měsíčně Úřad práce ČR u 1/2 z průměrně vyplácených nároků dávku vydal rozhodnutí, kterému předcházelo vypravení vyrozumění (výzva s poučením). Celkové náklady za jeden měsíc u těchto situací, tj. u 47 199 žádostí, činí 2 690 343 Kč.

Ročně Úřad práce ČR vynaloží náklady na poštovné v průměru ze 37 324 116 Kč.

Z výše uvedených důvodů se jeví tento proces jako nadbytečný. V případě, že by došlo k úpravě správního řízení u dávek pomoci v hmotné nouzi a byla odstraněna povinnost v nesporných splnění či nesplnění podmínek nároku a určení výše dávek vyrozumívat účastníky řízení v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 správního řádku, pak by to mělo významný vliv do:

- činnosti Úřadu práce ČR, kdy by se snížila administrativní činnost, tj. došlo by ke zrychlení vyřizování žádostí o dávky pomoci v hmotné nouzi, což by bylo pozitivní i pro samotné klienty,
- snížení výdajů za poštovné,
- snížení provozních nákladů, tj. toner a papír.

Tímto opatřením nedochází u účastníka řízení ke krácení jeho procesních práv, neboť vydání rozhodnutí ve věci bez možnosti vyjádřit se k podkladům v rámci zahájených řízení na základě žádosti nebo z moci úřední se týká pouze případů, kdy jsou rozhodné skutečnosti pro účely nároku a výše dávek účastníku řízení známy. Tyto rozhodné skutečnosti buďto předložil Úřadu práce ČR sám účastník řízení nebo s ním osoba společně posuzovaná, anebo jsou tyto údaje známy z jiných agend, kde je ale musel také účastník řízení nebo osoba společně posuzovaná aktivovat svým jednáním, jinak by tyto údaje nemohly být k dispozici. Navíc není účastník řízení nijak krácen na svých právech v rámci opravných prostředků. Účastník řízení má nadále možnost podat námitky/odvolání, kde může mj. navrhnout nové důkazy a uplatnit svá stanoviska.

K bodu 14:

Navrhuje se obdoba právní úpravy již obsažené v zákoně o státní sociální podpoře, podle které se nedoručuje oznámení v situacích, kdy ke změně výše dávky dochází „pouze“ z důvodu zvýšení částek životního minima nebo u nezaopatřeného dítěte z důvodu dosažení věku stanoveného pro vyšší částky životního minima.

K čl. IV – přechodným ustanovením:

S cílem usnadnit přechod na novou místní příslušnost krajských poboček Úřadu práce ČR u té části klientů úřadu, kteří bydlí jinde, než jsou hlášeni k trvalému pobytu, se navrhuje informovat

poživatele opakujících se dávek o této změně s výzvou oznámit v relevantních případech místo bydlení tak, aby Úřad práce mohl převést výplatu dávek na místně příslušnou pobočku Úřadu práce.

Rovněž se navrhuje, aby se rozběhnutá řízení o dávkách dokončila již podle nových navrhovaných opatření, neboť by se stejně musela ihned přehodnotit.

K čl. V – účinnosti

V souladu s ustanovením § 3 odst. 3 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů, se navrhuje stanovit účinnost zákona dnem 1. července 2022, s výjimkou dvou bodů obsahujících úpravu příspěvku na bydlení, které mají účinnost odloženou z důvodu nutnosti úpravy informačního systému tak, aby faktický dopad uvedených dvou změn nastal od 1. 1. 2023. K takto navrhované účinnosti zákona vede vládu kromě zřejmé časové naléhavosti navrhovaných změn i ryze praktické hledisko. Nastane-li účinnost zákona dnem 1. července 2022, bude již pro letošní rok zrušena povinnost podávat k uvedenému datu novou žádost o příspěvek na bydlení.

V Praze dne 1. června 2022

Předseda vlády:

prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M., v.r.

Místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí:

Ing. Marian Jurečka v.r.